Utbildningsutskottets betänkande 1982/83: 8

om landstingskommunal konsumentekonomisk utbildning m. m.

Motionerna

1981/82: 416 av Ulla Eklund (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att översyn av gällande bestämmelser görs så att genomgången lanthushållsskola berättigar till inträde vid gymnasiets tvååriga konsumtionslinje och dess tvååriga vårdlinje,

2. att riksdagen hos regeringen begär att översyn av gällande bestämmelser görs så att genomgången lanthushållsskola får jämställas med annan arbetslivserfarenhet vid ansökan till fortsatt utbildning.

1981/82: 762 av Lennart Brunander m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder för att bevara undervisningen vid våra lanthushållsskolor.

Utskottet

De svenska lanthushållsskolorna har enligt motion 1981/82: 762 en lång erfarenhet i fråga om undervisning i hem-, hushålls-, kost- och textilkunskap. Skolorna ger möjlighet för ungdom med intresse för hemvård och kostfrågor, barnavård och friskvård, textilslöjd och trädgårdsodling att skaffa sig kunskap och övning på dessa områden. Sådan kunskap och övning anses vara av värde för annan utbildning liksom för den enskilde och för hans eller hennes familj. Enligt motionärerna bör åtgärder vidtas för att slå vakt om den skolform, som lanthushållsskolorna utgör.

Även enligt motion 1981/82: 416 har lanthushållsskolorna haft och har fortfarande stor betydelse som kunskapsförmedlare och kulturbärare. Landstingen, som i de flesta fall är huvudmän för lanthushållsskolorna, uppges i motionen dock vara osäkra beträffande skolornas framtid. Skolornas betydelse är välkänd, men avsaknaden av möjligheter att i fortsatt utbildning räkna genomgången lanthushållsskola som en merit är enligt motionären till stor nackdel för verksamheten. Det är därför av stor vikt att med det snaraste få klarhet i, till vilken gymnasieskolutbildning lanthushållsskolornas elever kan gå över efter avslutad utbildning samt huruvida genomgången lanthushållsskola kan räknas som arbetslivserfarenhet vid fortsatt utbildning.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Lanthushållsskola som vid budgetåret 1970/71 stod under landstingskommunalt huvudmannaskap ingår sedan den 1 juli 1971 med oförändrat huvudmannaskap i gymnasieskolorganisationen och benämns gymnasieskola, medan lanthushållsskola som då stod och alltjämt står under enskild huvudman har kvar sin ursprungliga benämning. Riksdagen gav år 1971 som sin mening regeringen till känna att statsbidrag skulle utgå till konsumtionsutbildning vid landstingskommunal gymnasieskola eller lanthushållsskola i den utsträckning som efterfrågan på utbildning kräver. Landsting och enskild huvudman skulle även fortsättningsvis få anordna konsumtionsutbildning (mot. 1971: 850, UbU 1971: 27, rskr 1971: 275).

Frågor om konsumtionsutbildning vid landstingskommunal gymnasieskola och lanthushållsskola behandlades också under riksmötet 1977/78. Bl. a. beslöt riksdagen på förslag av utbildningsutskottet att skolöverstyrelsen (SÖ) och huvudmännen skulle kunna både förnya och komplettera skolornas tidigare utbildningsutbud (mot. 1976/77: 1164, UbU 1977/78: 7, rskr 1977/78: 35).

SÖ tillsatte år 1979 en arbetsgrupp som fick till uppgift att förnya tim- och kursplanerna för utbildningen vid berörda skolor. Arbetet resulterade i mars 1982 i ett supplement nr 78 till läroplan för gymnasieskolan, konsumentekonomisk kurs om ett år eller en termin (specialkurs), som får tillämpas fr. o. m. läsåret 1982/83 vid landstingskommunala och kommunala utbildningar samt lanthushållsskola. Kurserna har tre skilda profileringar: 1. med obligatorisk svenska, 2. med betoning på kostkunskap och friskvård, 3. med textilkunskap. Resurstilldelningssystemet gör det möjligt att använda lärartimresurserna på ett flexibelt sätt. Utbildningens allmänna inriktning mot yrkesverksamhet främjas av perioder av arbetslivsstudier om ca två veckor per termin som komplement till övrig undervisning. Kursen med svenska öppnar vägar för den som vill skaffa sig allmän behörighet till högskoleutbildning genom att vederbörande – efter komplettering med ämnet engelska i erforderlig utsträckning – kan söka till årskurs 2 på konsumtionslinjen. Vid kurs med kostinriktning ägnar eleverna särskilt intresse åt friskvård och hälsokunskap. Där praktiska förutsättningar finns kan skolan vid denna inriktning anordna undervisning i trädgårdsodling.

Konsumentekonomisk utbildning om minst en termin i landstingskommunal gymnasieskola eller i lanthushållsskola ger, liksom motsvarande specialkurs om minst en termin anordnad av kommun, de särskilda förkunskaper som krävs för tillträde till – inom högskolan – hushållslärarlinjen och linjen för kost och näringsekonomi samt – inom gymnasieskolan – utbildning till hemvårdare, husfru, hushållstekniker och kokerska/kock inom storhushållsområdet.

Vid urval till gymnasiala studievägar som bygger på grundskolan får sökande med slutbetyg från grundskolans årskurs 9 tillgodoräkna praktik

om högst tre år. Avslutad utbildning, t. ex. specialkurs, räknas som praktik för dessa sökande. När det gäller antagning till högskolan tillgodoräknas aldrig utbildning såsom arbetslivserfarenhet, eftersom införandet av arbetslivserfarenhet som urvalsgrund vid antagning till högskolan hade ett speciellt syfte, nämligen att öppna vägar för återkommande utbildning och en breddad rekrytering till högskolan.

Vid intagning inom fri kvot till gymnasieskolan sker en totalbedömning av den sökandes meriter. Vid intagning till exempelvis barnskötarutbildning skall lägst 75 % av platserna reserveras för intagning inom fri kvot (Aktuellt från Skolöverstyrelsen 1975/76: 27 s. 3). Därvid kommer större delen av de sökande vid rangordning och urval att vara föremål för en totalbedömning. I denna bedömning beaktas självfallet en sådan förutbildning som en konsumentekonomisk specialkurs.

Utbildningarna vid lanthushållsskolorna är, efter en nedgång under 1970-talet, enligt uppgift från SÖ nu eftertraktade. Till den ettåriga kursens 546 utlagda platser fanns innevarande år 791 förstahandssökande.

Med hänvisning till att det för inte länge sedan fattats beslut om en ny konsumentekonomisk kurs och till vad som i övrigt redovisats avstyrker utskottet motionerna 1981/82: 416 och 1981/82: 762 yrkande 1.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna 1981/82: 416 och 1981/82: 762 yrkande 1.

Stockholm den 30 november 1982

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Bengt Wiklund (s), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Lennart Bladh (s), Birgitta Rydle (m), Pär Granstedt (c), Iris Mårtensson (s), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Björn Samuelsson (vpk), Göran Persson (s) och Kenth Skårvik (fp).

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1982